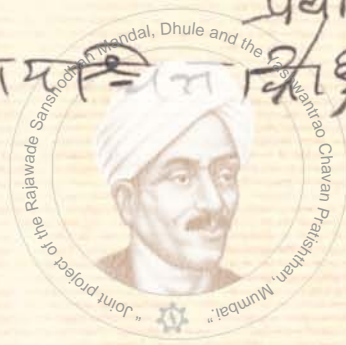

११/५३ २३
संस्कृत.

६९८५१/१९६

प्रयोग
सर्वज्ञापरिचयिका

~~आशिका~~

धर्मशास्त्र

(1)

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ कोस्तुभानुसारि प्रायश्चित्तप्रयोगः ॥ कर्त्तव्यं कृतनित्यक्रियः स्त्रीनेके बाध्यात्मविदं पर्ष
दले नोपवेत्त्यरुतस्नानः ॥ शकौ सत्याङ्घ्रिनासाः अभुंजानः पर्षदं प्रदक्षिणी कृत्यो पर्षत्क्षरणमाह याज्ञ
वल्क्यः ॥ चत्वारो वेदधर्मज्ञाः पर्षत्रे विद्यमेव वा । साब्रते यमधर्मस्यादेको बाध्यात्मविन्नमरति । ततः स
भ्यैः कित्ते कार्ये इति पृच्छेत् । उथा यगो वष निष्क्रय इव्यं पर्षदने विधाय करद्वयं संपुटिकृत्य तिष्ठं च देत् ॥
मिथ्यामनादीः सत्यमेव वर ॥ एवं गुण ० त्रिधौ करिष्यमाण सर्वप्रायश्चित्तान्गत्वेन गोवष निष्क्रयी भूतद्रव्यं सभ्येभ्यो
दानुमहमस्त्वज्ये ॥ अथ नाइदं गो निष्क्रयी भूतद्रव्यं पर्षदे दानुमहमस्त्वज्ये ॥ अत्र यजमानः । अमुकगोत्रो ल
जस्य अमुकशर्मणः मम जन्म प्रभृति अद्यथा कृतं तेषां शानकामाकामसकृत् असकृत् कृतकाधिक वा
चिकमानसिकसां सर्गिकस्पृष्टास्पृष्टभुक्ताभुक्तीनापीतसकलपातकअतिपातकउपपातकलघुपा
तकसंकलीकरणमलिनीकरणअप्राचीकरणनाशिकशकरप्रकीर्णकपातकानां मध्ये संभावितानां पापानां
त्रिरासार्थं तथा च ससाधानाधिकारे तद्दिनमाहभ्य अमुकदिनपर्यंतं मनाहिताग्निना जनित दोषनिबर्ह
णार्थं च अनुग्रहं कृत्वा प्रायश्चित्तमुपदिशंतु भवंतः ॥ उपदिशामः । तथा सर्वधर्मविवेकारो गोसारः सक
लादिजाः । मम देहस्य संशुद्धिं कुर्वंतु द्विजसत्तमाः ॥ मया कृतं महाघोरं ज्ञानमज्ञानकिल्बिषं । प्रसादः
क्रियतां मह्यं शुभानुज्ञां प्रयच्छथ ॥ पूज्यैः कृतपवित्रो हं भवेयं द्विजसत्तमैः । मामनुगृह्यंतु भवंतः ॥
ततस्तैस्तथैकैकै उथाय । अनुगृहीमः ॥ देशकालौ संकीर्य करिष्यमाण सर्वप्रायश्चित्तान्गत्वेन सरस्व
तीपूजनं सभ्यानुनादकपूजा च करिष्ये ॥ यणे देवी सरस्वति ० सरस्वत्ये नमः । चंदनं स ० अक्षतान् सं ० पुष्पं

श्रीं

(2)

सर्वप्रायश्चित्त धूपं० सरस्वत्यै० दीपं० त्रैवेद्यं० तांबूलं० दक्षिणां० मंत्रपुष्पं० अत्रयजमानप्रवरोच्चार्य अनुवादक
 प्रवरोच्चार्यअमुकशर्मणो ब्राह्मणाय अनुवादकं तांबूले ॥ इति वृत्ता १ जो कुर्यात् । महाविष्णु स्वरूपिणे अनु
 वादकाय इदमासनं ॥ म० अ० पाद्यं० अर्घ्यं० आचमनी० गंधं० अक्षतां० पुष्पं० धूपं० दीपं० त्रा
 बूलं० दक्षिणां० कृतां जलिपुटे स्तिष्ठत् । ततः सभ्यास्तस्य पापानुरोधेन यथाशास्त्रं प्रायश्चित्तं सर्वं सभ्य
 समंतं अमुकप्राजापयात्मकं निश्चितानुवादकं श्रावयेत् ॥ ततोनुवादकः प्रायश्चित्तिने सभ्योपदिष्टं प्राय
 श्चित्तं मुपदिशति ॥ अमुकगोत्रो लजेस्य अमुकशर्मणः तव जन्म प्रभृति अद्य धावन्तानां स्तानकामाकाम
 सकल असकल कायिक वाचिक मानसिक साधनैः कृत्वा सुशुद्धं शुक्लं मुक्ताभुक्तं पीनापीनं सकलपातकं आति
 पातक उपपातक लघुपातक संकरीकरणमलिनीकरणं अपात्रीकरणं जातिभ्रंशं करप्रकीर्णं कपालकानां
 मध्ये संभाविनानां पापानां निरासार्थं अनेन पर्याप्तं प्रायश्चित्तं साह्यात्मात्मकेन प्रायश्चित्तेन गोमूत्रं जलं रज
 लनिष्कपादपादप्रसाम्नायेन प्राच्यो दीप्यो गं सहितं अहमाचरिष्ये ॥ आचीर्णेन तव शुद्धिर्भविष्यति ॥
 तेन लं कृतार्थो भवति ॥ अथ वदन्नुग्रहः ॥ इत्थं पदिशेत् त्रिवारं पठित्वा ॥ देशकालो संकीर्त्य अमुकगोत्रो ल
 जेस्य अमुकशर्मणः सपत्नीकस्य ममेजन्म प्रभृति निरासार्थं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं साह्यात्मात्मकं प्राय
 श्चित्तं गोमूत्रं जलं रजलनिष्कपादपादप्रसाम्नायेन प्राच्यो दीप्यो गं सहितं अहमाचरिष्ये ॥ तदेवं वपनं करि ॥
 यानिका निचपापानि ब्रह्मसासमागि च । के शाना श्रित्यतिष्ठति तस्मात्तु के शान्बपाम्यहं ॥ इति वापयिता ॥

१

प

न

१

ततो गोमयस्नानं। गायत्र्या गोमयमादाय। गंधद्वारामिति च। अग्रमग्रं सर्वदा। शिरः प्रभृत्संगानि विद्रिष्य। स्वात्मानं च मय ॥

(2A)

प्राञ्जुरवा उदञ्जुरवा कक्षोपस्तु वर्जवापयिता। इदं च यपनं शिरामारभ्या धस्तात्कार्यं ॥ प्रत्यञ्जुरा दंतका
छेन ॥ आमुर्वलेंयशो नर्चः प्रजाः पशुनसूनि च ॥ ब्रह्मप्रसां च मेधां च त्वन्नो ह्ये हिवनस्यते ॥ मुखं दुर्गंधिनाशा
यदंतां च विशुध्यये ॥ स्त्रीवनाय च गात्राणां कुर्वे हं दंतधावनं ॥ इति दंतान् संशोध्याद्वा दशो गंडुषान्
रुसा ॥ शुध्यर्थं स्नानं कुर्यात् ॥ ततः सर्वप्रायश्चित्तं पूर्वगलेन विहितं शरीरशुध्यर्थं दशाविधस्नानौ मिके
र्यात् ॥ भस्मस्नानं। भस्ममादाय। ईशानाय नम इति शिरसि ॥ तत्पुरुषाय नम इति मुखे ॥ आपोराय नम इ
ति हृदये ॥ वामदेवाय नम इति गुह्ये ॥ सद्यो जातय नम इति पादयोः ॥ अग्निरिति भस्म। वायुरिति भस्म ॥
जलमिति भस्म ॥ स्थलमिति भस्म ॥ ज्योतिरिति भस्म ॥ पर्वण्डु हवा इदं भस्म ॥ मानस्तोके तत्र ये ० सर्वां गे भस्म
विलिप्य ॥ स्नात्वा च मये ॥ ततो मृत्तिकास्नानं। अक्षयिणी ० पदैपदे। भूमिमभिमंत्र्य ॥ भूमिर्धनुर्धरणी ० बाहना।
इति लोखमादाय ॥ सहस्रपरमा देवी ० नाशिकी। इशानमादाय ॥ कांडात्कांडात्प्ररोहनि ० शतेन च। दुर्वाभिमंत्र्य ॥
याशतेन प्रतनो ० पावयं। दुर्वा मृदिप्रतिष्ठाप्य ॥ मृत्तिकेहनमे ० मंत्रिना ॥ मृत्तिकेदेहि ० प्रतिष्ठितां मृत्तिकेप्रति ०
मृदमृत्तिके। तथाहतेन पा ० गतिं। मृदिमभिमंत्र्य ॥ यत इंद्र भ ० जहि ॥ स्वस्तिदायि ० करः। स्वस्तिन इदो व ० दधातु।
आपांतम ० देभुः। अस्मज्ज्ञानं ० शिवः ॥ स्योनापृथिवि ० सप्रथाः ॥ प्राच्यादिक चतुष्टये उर्ध्वं मध्मं उतक्षिप्य ॥
गंधद्वारादुरा ० श्रियं ॥ लोखमादाय। नरणिर्विश्वदर्श ० रोचनं। आदियाय दर्शयित्वा। श्रीमभजतु। तत्काल
मालिप्य ॥ अलक्ष्मीर्मे नश्यतु। प्रदक्षिणं शिरो विलिप्य ॥ विष्णुमुखा ० जयन्। मुखं ॥ महारं इद्रो यज ० देहि।

(3)

सर्वप्रायश्चित्तं

२

वा कोः। सोमानं स्व० शिखं जं० कुक्षी॥ ब्रह्मजज्ञानं० विवः। स्तनौ॥ शरीरं यत्तत्र० द्वेष्टि। शरीरं। नाभिर्मेचितं०
 पायुर्म० सत० नाभिं। आपातम० निदेतुः। कटि। विष्मोरराटम० वेत्वा। पृष्ठं। वरुणस्य कर्म० नमसि। मेढुं॥ आ
 नंदं नंदावो० पसः॥ आं डौ॥ उर्नेरोजः। अरिष्टाविश्वान्यंगानितनूः। उरु॥ जंघाभ्यां पद्भ्यां ध० तिष्ठितः॥
 जंघे॥ चरणेष० तितरेम॥ चरणौ॥ सजोषा इंद्र० श्वेतोनः। इति मृच्छिषिरशिनिधाय॥ सुमित्रान० संत॥
 आत्मानमासिच्य॥ उदकांजलिमादाय॥ दुर्भिक्षात्तन्मेभूयास्तः॥ इति प्रथमं॥ योस्मान्द्वेष्टि॥ इति
 द्वितीयं॥ यंचनयं द्विष्टः॥ तृतीयं॥ हिरण्यं श्रंगमिति वरुणं प्रार्थयेत्॥ ऋतंचसयमिति अधमर्षणं॥
 आपो हि शमयो भुव इति तिष्ठभिर्हिरण्यवर्ण इति वरुणं भिर्पयमानः सुवर्जन इति चैतेनानुवाकेन॥ मा
 र्जयित्वा॥ स्नात्वा॥ अत्र पंचगव्यस्नानं॥ स्नानां चतुर्विंशतिपितृ तपुर्ण करिष्ये॥ ततः धौतेवाससी॥
 परिधाय॥ द्विराचम्य॥ देशकालौ संकीर्य सर्वप्रायश्चित्तपूर्वांगत्वेन विहितं विष्मृष्टं जतं विष्मृष्टा
 आद्यगोदानं व्याहृति होमं च करिष्ये। इति संकल्प्य॥ इदं विष्मृष्टं विच० सुरे। महा विष्मृष्टं नमः॥
 धचदंनं समर्पयामि॥ अक्षतं पूषं तुलसीपत्रं धूपं दीपं नैवेद्यं फलतांबूलं दक्षिणां च समर्पे०
 इति विष्मृष्टं जने॥ अथ विष्मृष्टाहुं॥ ब्राह्मणचतुष्टयं विष्मृष्टाहुं ब्रह्मार्पणं ब्र० तन्मत्त ब्रह्मार्पण
 मस्तु। एको विष्मृष्टं० व्ययः। इदं आमान्ये दक्षिणातांबूलं सहिलं च त्वारो ब्राह्मणेभ्यो दीतुमह
 मुत्सृजे॥ अथवानि कयद्रव्यं देयं॥ इति विष्मृष्टाहुं। आद्यगोदानं॥ यज्ञसाधनभूंगवा

२

(3A)

इदं ऋगो मूल्यानिष्पृथ्वी भूतं रजतं मनसो निष्ठा यद्वात्मणाय रातु मह मुत्सुजेत् ॥ देवाकालौ संकीर्त्य सर्व प्राय
श्चिन्तांगत्वेन विहितं गाला होमं समस्त पापक्षयार्थं ब्रह्म कूर्चं होमं च तंत्रेण करिष्ये ॥ तदंगं सर्व प्रायश्चि
त्त र्वो गत्वेन विहितं हवनं कर्तुं स्वर्गं डिः लादि सकलं कर्म करिष्ये ॥ स्वर्गं डिः लं गोमये नोपलिप्य ॥ उद्धृत्य मा
साता ॥ विटनामानमग्निं प्रतिष्ठापयामि ॥ प्रजापत्यं च चारिभृगोति ध्यात्वा ॥ सर्व प्रायश्चित्त होमे देवता परि
करिष्ये ॥ समिन्नयमादाय ॥ अद्भु एहीया दिव्या हृतं तस्य का चिन्नो धिक प्रधान होमे ॥ अग्निं वायुं सूर्यं प्रजापतिं
एताः प्रधान देवताः प्रत्येकं सप्तसप्त संख्या काभिः अग्निं प्रजापतिं समस्त व्याहृति मंत्रेण अष्टोत्तरं शानं
अष्टाविंशतिर्वा आह्वयो हृतिभिः ॥ अथ वा विष्णुं समस्त व्याहृति मंत्रेण उक्त संख्या काभिः पंचगव्य होमे
अग्निं सोमं पृथिवीं विष्णुं विष्णु रुद्रं सवितारं सूर्यं वायोपं परमात्मानं एताः देवताः प्रत्येकं एकैकया
पंचगव्याहुत्या प्रष्टव्ये ॥ सर्व प्रायश्चित्तोत्तरांग होमे अग्निं वायुं सूर्यं प्रजापतिं एताः देवताः प्रत्येकं सप्तसप्त
संख्या काभिः आह्वयो हृतिभिः यक्ष्ये ॥ अंग होमे वरुणं द्विरित्यादि पात्रासादन काले पंचगव्य पात्रं सप्तदर्भात्मक
कुर्यात्सादनादिव्याहृतं तं दुसा ॥ प्रधान होमं कुर्यात् ॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com